

умовах вдосконалення публічного управління, вважаємо за необхідне проаналізувати концепт «публічності» в політиці та у процесі взаємодії сервісоорієнтованих держави і громадянського суспільства.

Зокрема, говорячи про роль держави у сприянні розвитку громадських організацій та їхнього місця й ролі в публічній політиці, перш за все необхідно наголосити на тому, що їхня система порізному функціонує при різних політичних режимах. Серед головних завдань постає усвідомлення державою ступеня готовності у тісній співпраці з інституціями громадянського суспільства до виконання синергетичних дій у напрямку державотворення й зокрема – виконання визначеної суспільним і державним інтересом суспільно-корисної місії.

У такому випадку, на наш погляд, слід уважно підійти до обґрунтування таких ключових термінів як «управління», «контроль», «вплив» та інших подібних, що можуть мати подвійні стандарти у змісті публічно-управлінських взаємовідносин у сучасній Україні. Адже «в умовах, коли держава як основний інститут перестала бути монополістом у вирішенні політичних і соціальних проблем, реальною потребою стає участь громадськості в політичному управлінні, залучення населення та громадських асоціацій у процес прийняття, здійснення та контролю над прийняттям рішень» [7, с. 245]. У нашому випадку, наголошуючи

на процедурах демократичної держави, очевидним є той факт, що громадські організації як інституції громадянського суспільства виступають індикаторами ступеня публічних відносин держави і суспільства, рівня їх комунікації та взаємодії, мірилом реального ставлення публічної влади до своїх громадян.

Теоретико-методологічні підходи в такому контексті переважно акцентують увагу на ключовому призначенні громадських організацій у системі демократичного управління, просуваючи в авангард ідею функціональної публічності. І справді, громадяни та їхні об'єднання гарантовано мають право на користування відповідними свободами й мінімально обмежуються в своїх публічних діях. Однак важливою передумовою цього є чітке за-

конодавче закріплення демократичних норм і процедур, що розуміються в даному випадку як правило реалізації публічних інтересів держави та суспільства шляхом використання можливого потенціалу громадських організацій. Більше того, вони можуть бути залучені до реалізації засадничих принципів європейської інтегрованої системи публічного управління, згідно з якою громадяни забезпечуються необхідними послугами без права порушення їхніх свобод і без втручання у їхнє особисте життя [4, с. 79].

Наголосимо, що місце громадських організацій у демократичних політичних режимах вказує на широкі можливості їхньої публічної діяльності та впливу на перебіг державотворчих процесів внаслідок застосування цінностей системи публічної політики. Разом із тим, на сьогодні в Україні існує несправедливе, з нашого погляду, недооцінення ролі громадських організацій у політиці розвитку держави і суспільства. Відчутним залишається невпорядковане системне розуміння їхнього соціального значення в житті країни.

Відправною точкою, на нашу думку, в усвідомленні важливості ролі держави в сприянні розвитку громадських організацій є також розуміння їх функціональної дистанції від державного управління, впливу, контролю. Ця дистанція забезпечується відповідними нормативно-правовими нормами, що діють у країні у вигляді конституційних норм, законних і під-

законних актів, президентських та урядових указів, постанов, розпоряджень, а також загальнодержавних та регіональних стратегічних програм, курсів тощо. Це є перший момент визнання ролі публічної політики як системи заходів реалізації синергії публічних інтересів громадян, а також місця держави в розвитку недержавних громадських організацій, чіткого розмежування їх функціональної спроможності в процесах державотворення [5, с. 59–60].

Щодо другого моменту, то акцентуємо увагу на тому, що дане розмежування також зафіксоване в міжнародних актах, а зокрема в «Європейській конвенції про визнання правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій» та «Фундаментальних принципах щодо статусу неурядових організацій в Європі», де подано уніфіковану й загальноприйнятну назву громадських організацій у світі – НУО як неурядова організація, що походить від англомовної версії NGO (Non-governmental Organization) [6]. В українській літературі можна зустріти обидві аббревіатури. Але, як би вони не звучали, чимало вчених і дослідників акцентують увагу саме на «неурядовості» організацій, що формально закриває до них організаційно-управлінський контрольований доступ із боку державних інституцій, обмежує їхній вплив на діяльність громадських організацій, їхню організаційно-структурну автономію, питання фінансування тощо.

Одночасно, на нашу думку, було б несправедливо не визнавати впливу публічної політики на творення демократичної нормативно-правової бази функціонування громадських організацій. Адже політичний режим, який диктує умови розвитку держави й суспільства є відправною точкою своєрідних

«правил гри», які формуються і діють взаємозалежно з усіма існуючими інституціями. Законодавчі та інші офіційні документи легалізують не тільки структурно-організаційні параметри громадських організацій, а й визначають безпосередні функціональні можливості відповідних об'єднань громадян, вказують на їхнє місце в структурі громадянського суспільства загалом та взаємозалежну роль у публічному управлінні та державотворчому процесі. Іншими словами, це типовий і звичний не тільки для демократичних країн політико-правовий та публічно-управлінський характер відносин. У даному контексті варто чітко розмежовувати поняття «управління», «впливу» й «контролю» в змісті контакту держави і громадських організацій, з одного боку, і визначити, яким же чином ми можемо встановити тонку межу між державою і громадськими організаціями, аби не порушити базові цінності останніх, із другого.

Згадуючи категорію «управління», то важливо усвідомлювати необхідність цієї складової у процесі здійснення певних дій державними та суспільними інституціями в напрямку інтеграції державотворчих процесів, виконання певних запитів громадян, які без взаємної участі названих сторін вирішити надскладно, а то й інколи неможливо. Визнаючи «автономність» управління громадських організацій, завдання держави якраз полягає, перш за все, у її непорушності. Публічно-управлінський характер забезпечується демократичними відносинами, взаємоповагою та взаємною відповідальністю у процесі вирішення суспільно значимих завдань.

Щодо використання терміну «вплив» у змісті ролі дер-

жави в напрямку сприяння розвитку громадських організацій, то тут може бути задіяний метод «дзеркальної дії», тобто основоположне визнання можливості впливу громадських організацій на державний розвиток із використанням цілого спектру публічної взаємодії інституцій держави й засад громадянського суспільства. Роль держави в цьому контексті полягає в тому, щоб не порушити права і свободи громадян, інших демократичних цінностей, які забезпечені відповідними нормами. Разом із тим, «вплив» держави може бути очевидним у напрямку коригування державотворчого курсу й залучення до цього процесу системи громадських організацій через виконання ними певних соціально-сервісних замовлень, створення відповідних кол- і дата-центрів, вироблення й реалізацію стратегічних та інших програм, грантів тощо.

Отже, роль держави у напрямку сприяння розвитку громадських організацій в Україні визначається позиціонуванням їхньої ролі в просторі публічної політики. Варто наголосити й на тому, що вона яскраво проявляється тільки в демократичних режимах. Коли ж мова заходить про «контроль» держави над громадськими організаціями, виходимо виключно з аспектів національної безпеки. Відкидаючи можливість втручання держави у буденну роботу типових громадських організацій та виконання ними статутно-програмних завдань, вважаємо за необхідність виробити механізм контролю за сепаратистськими та іншими антидержавними проявами в їхній діяльності. Тому серед головних завдань постає усвідомлення державою ступеня готовності у тісній співпраці з інституціями громадянського суспільства до

виконання синергетичних дій у напрямку державотворення й зокрема – виконання сервісно-орієнтованої місії. На наш погляд, саме такий підхід унеможливить «контрольоване» трактування характеру актуалізованої діяльності громадських організацій України в публічно-управлінських відносинах.

Проте, чи готова сьогодні правляча влада до такої співпраці? Аносовані минулого року процеси поглибленої взаємодії суспільства і влади, діджиталізації послуг і таке інше залишаються більше словами, які не підкріплені справами. Більше того, відсутні навіть розробки планів, програм, стратегій, які б указували на планування реалізації в перспективі публічної співпраці влади і суспільства. Адже сьогодні для будь-якої демократичної держави очевидним залишається той факт, що для громадських організацій як інституцій громадянського су-

спільства важливим є критерій публічності, що може впливати на визначення характерної в публічно-управлінських відносинах дистанції. Відповідно, здійснення теоретико-методологічного аналізу переважно акцентує увагу на значенні громадських організацій у системі демократичного управління. Незважаючи на те, як показує практика, що наведення конкретних прикладів ролі та впливу держави на функціонування громадських організацій особливо вдало проглядається за умов характеристики різних політичних режимів, її результати можуть мати вплив і на чітке розмежування функціональної складової об'єднань громадян у конкретному конструкті публічно-управлінських відносин.

Виходячи із усвідомлення тісної взаємодії держави і громадянського суспільства в напрямку досягнення синергетичного ефекту для їхнього

розвитку, практика використання якісних ознак публічної політики мала б сприяти реалізації інтересів усіх громадян, у тому числі шляхом ефективного залучення до співпраці громадських організацій. Їхній потенціал має перспективи стати допоміжним ресурсом у досягненні державотворчих цілей. Позитивний наслідок цього залежить від конкретних розрахунків напрямів державної політики, її реальної планування, публічної влади в напрямку ефективного використання потенціалу громадських організацій, застосування публічно-управлінських інновацій у їхній суспільно-корисній діяльності, від уточнення й конструктивного доповнення нормативно-правової бази їх функціонування і взаємного бажання сторін співпрацювати заради розбудови стабільної, соціально справедливої, правової держави.

Література:

1. Бульба В. Г. Соціальні функції держави в умовах управління змінами. *Державне будівництво*. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2013_2_30_40
2. Мельник І. Б. Теоретичні основи формування та реалізації державної політики соціального партнерства в умовах суспільних трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=378>.
3. Пухкал О. Г., Гомоляко О. В. Публічна та державна політика: єдність та відмінності. *Державне управління*. 2017. №24. С. 106. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/20.pdf.
4. Стадниченко Т., Лісневська Ю. Удосконалення публічно-управлінських відносин в Україні в контексті впровадження європейських стандартів демократичного врядування. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 3 (26). С. 72–81.
5. Токар М. Ю. Публічна політика як система використання потенціалу громадських організацій. *Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр.* Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. Вип. 4 (67). С. 54–61.
6. Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі (прийнято учасниками багатосторонньої зустрічі, організованої Радою Європи). Страсбург, 5 липня 2002 року Документ 994_209, поточна редакція – Прийняття від 05.07.2002. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_209.
7. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика: монографія. Вінниця: ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.

